

Wojciech Coblewski, Dzieje Białosłiwa do roku 1939, Białosłiwie 1995, ss. 60

Nakładem własnym Autora ukazała się w połowie 1995 r. monografia Białosłiwa; jako cezurę końcową publikacji przyjęto wybuch II wojny światowej.

Białosłiwie należy do większych wsi w regionie nadnoteckim; liczy ona 2700 mieszkańców. Prawdopodobnie nazwa miejscowości wywodzi się z języka serbo-chorwackiego i oznacza wczesnie dojrzewający gatunek śliw; osadnictwo na tym terenie rozpoczęło się już w epoce starożytnej.

Po raz pierwszy nazwa Białosłiwa została ujęta w dyplomach łacińskich pod datą 1216 r. Z okręgu nadnoteckiego jest to zatem jedna z najstarszych i potwierdzonych źródłowo miejscowości w regionie. Już u zarania weszła ona w skład majątków rodowych Pałuk; w następnych latach z kolei objęły ją boczne linie rodu – Łukowskich i Białosłiwskich. Na kilka lat przed pierwszym rozbiorem była pod zarządem rodziny Raczyńskich. W okresie tym miało również Białosłiwie zostać przyozdobione rodową rezydencją Raczyńskich. Bliskość granicy pruskiej jednakże spowodowała przeniesienie już gotowego projektu do Rogalina.

W latach 1772-1919 miejscowość ta należała do państwa pruskiego. Białosłiwie stało się miejscem hodowli koni, które trafiały z kolei do pruskiego ministerstwa wojny. Wraz z rozwojem germanizacji zmieniono również nazwę wsi na Weissenhöhe i sprowadzono licznych osadników z Niemiec; dla nich wybudowano dwa kościoły w latach 1858-1860. Od 1851 r. uruchomiono w miejscowości linię kolejową, która wpłynęła na rozwój regionu.

Po przegraniu przez państwa centralne pierwszej wojny światowej Białosłiwie ogarnęło w początku 1919 r. powstanie wielkopolskie; wzięło w nim udział 59 ochotników. W okresie międzywojennym miejscowość weszła w skład powiatu wyrzyskiego; początkowo podlegała pod województwo poznańskie, a później pomorskie.

II Rzeczypospolita stała się okresem działalności kilkunastu towarzystw i organizacji; powstały też instytucje państwowe.

Praca Wojciecha Coblewskiego składa się z czternastu ciągów tematycznych; obrazują one życie miejscowości od średniowiecza do wybuchu II wojny światowej. Przy takiej konstrukcji publikacji przyjętej przez Autora bardziej odpowiadałby tytuł – *Rzecz o przestrzenny i terytorialny Białosłiwa do 1939 r.*

Jeżeli w przyszłości chciałby W. Coblewski opublikować całość dziejów Białosłiwa to bardziej odpowiedni byłby podział na rozdziały z uwzględnieniem epok historycznych:

- starożytność i średniowiecze (do 1466 r.)
- w czasach nowożytnych (1466-1772)
- pod zaborem pruskim (1772-1919)
- w II Rzeczypospolitej (1919-1939)
- okres II wojny światowej (1939-1945)
- lata powojenne (1945-1989)

Ponadto Autor w publikacji przetłumaczył dwa dokumenty łacińskie występujące w Kodeksie Dyplomatycznym Wielkopolski; podał pierwsze wzmianki dotyczące osad Krajny; dokonał wyboru literatury oraz zamieścił 26 fotografii przedstawiających przeszłość Białosłiwa.

Pracę należy uznać za udany debiut historyczny. Być może posłuży ona do dalszych, bardziej wnikliwych badań Autora, co zaowocować może w przyszłości otwarciem przewodu doktorskiego. W pracy występuje kilka nieścisłości (s. 13, 14, 19).

Odnosnie do przedstawionej bibliografii niewątpliwie należałoby ją podzielić na jednostki archiwalne, źródła dokumentowe, pamiętniki i wspomnienia oraz literaturę przedmiotu. Autor korzystał ze zbiorów Biblioteki PAN w Kórniku, co jest na pewno cennym osiągnięciem, a nie zostało uwzględnione w pracy. Wiele informacji odnaleźć można na kartach Archiwum Państwowego w Bydgoszczy. Do XIX i XX w. odnosi się kilka sygnatur (Komisariat Obwodowy w Białosłiwu, Distriktsamt Weissenhohe 1843-1913, sygn. 8; Komisariat Obwodowy w Łobzenicy, Komisariat Obwodowy w Wyrzysku, Distriktsamt Wirsitz 1868-1914, sygn. 4; Urząd Katastralny w Wyrzysku, Katasteramt Wirsitz 1843, 1865-1941, sygn. 488; Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Wyrzyskiego w Wyrzysku 1921-1939, sygn. 35; Wydział Powiatowy w Wyrzysku 1865-1939, sygn. 453; Akta gmin z terenu powiatu wyrzyskiego 1920-1939, sygn. 117; Szkolna Inspekcja Lokalna w Białosłiwu 1856-1918, sygn. 14; Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Białosłiwu, powiat Wyrzysk 1949-1971, sygn. 97; Urząd Deme-nalny w Białosłiwu 1783-1799, sygn. 3). Bez wątplenia jednostki te wsparłyby niektóre poglądy, a pozostałe uzupełniły. Poza tym większą uwagę należałoby zwrócić na materiały wspomnieniowe i pamiętnikarskie.

W ciągu dwóch lat od ukończenia studiów Autor zebrał materiały, napisał i zdołał własnym sumptem wydać monografię Białosłiwa; w miejscowości tej urodził się, wychował a w 1993 r. objął posadę nauczyciela historii w miejscowej szkole podstawowej.

Publikację tę należy uznać za udaną; z pewnością poza lokalną społecznością Białosł-
wia posłuży ona również regionalistom i zainteresowanym badaczom osadnictwa tere-
nów nadnoteckich.

Jacek Knopek